

An important element of the composition of any criminal offense is the subjective side. The subjective side of the composition of a criminal offense is an internal manifestation of a socially dangerous act, which gives an idea of the mental processes that occur in the mind of the guilty person during the commission of the offense.

A necessary condition for bringing the guilty person to criminal responsibility for a criminal offense in the family and domestic sphere is the establishment of relevant signs of the subjective part.

The subjective side contains two groups of legal features: mandatory and optional. Mandatory features include guilt, optional features include motive and purpose. The author defines the forms of guilt, its content, motives for committing the specified criminal offenses.

The peculiarities of the subject of the investigated type of criminal offenses are characterized. Particular attention is paid to clarifying the attitude of the person to the committed act and its influence on the assessment of the crime.

Keywords: *guilt, family and minors, criminal offense, goal, motive, direct intent, subject of the crime, subjective party, victim, Criminal Code of Ukraine.*

УДК 343.85

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-216-221

Дмитро КОЛОДЧИН[©]

кандидат юридичних наук

(ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ, Україна)

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ОКРЕМИХ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ З ПРАВ І СВОБОД ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ КРІЗЬ ПРИЗМУ РЕЖИМУ

У статті досліджено імплементацію міжнародних стандартів з прав і свобод засуджених до позбавлення волі крізь призму режиму відбування засудженими кримінального покарання у виді позбавлення волі на певний строк. Розкрито поняття режиму і вказана його роль у забезпеченні прав і свобод засуджених. Визначено практичні заходи щодо захисту правового статусу засуджених в умовах відбування покарання.

Підсумовуючи імплементацію міжнародних стандартів з прав і свобод засуджених до позбавлення волі, констатовано, що сприйняття режиму як відносно самостійного засобу виправного впливу на засуджених видається дещо спрощеним, оскільки режим створює усі складники системи виконання та відбування покарання і суттєво впливає на стан прав і свобод засуджених у місцях несвободи.

Ключові слова: *імплементація, міжнародні стандарти, права і свободи, засуджених, покарання, режим.*

Постановка проблеми. Імплементація міжнародних стандартів з прав і свобод засуджених до позбавлення волі є лише першим кроком на шляху реформування пенітенціарної системи України. Тому в цій статті ми повинні проаналізувати міжнародні стандарти та окремі види прав і свобод засуджених, а також визначитися з тим, що зроблено Міністерством юстиції України як правонаступником Державної пенітенціарної служби України щодо реального забезпечення правового статусу засуджених у місцях несвободи.

Міжнародні стандарти з прав і свобод людини щодо засуджених значною мірою конкретизовані у Мінімальних стандартних правилах ООН щодо поводження з ув'язненими (Правилах Нельсона Мандели) [1] (далі – МСП) та дещо модернізованому регіональному міжнародному правовому документі – Європейських пенітенціарних правилах [2] (далі – ЄПП). Другий документ розглядається як європейський варіант першого документа. Оскільки два зазначених документа базуються на міжнародних стандартах з прав людини загального характеру, саме вони стануть предметом нашого

© Д. Колодчин, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0820-4409>

kolodchin005@ukr.net

розгляду.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Методологічним підґрунтям дослідження міжнародно-правових засад імплементації міжнародних стандартів з прав і свобод засуджених до позбавлення волі крізь призму режиму відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк стали праці таких учених, як: А. Богатирьов, І. Богатирьов, О. Богатирьова, Т. Денисова, О. Джу́жа, О. Іваньков, О. Колб, В. Конопельський, І. Копотун, О. Краснокутський, В. Львовчкін, М. Пузирьов, А. Степанюк, Я. Стрелюк, В. Трубников, О. Шкута, О. Щербина, І. Яковець та ін.

Метою статті є імплементація міжнародних стандартів з прав і свобод засуджених до позбавлення волі крізь призму режиму відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк.

Виклад основного матеріалу. Права і свободи засуджених, які відбувають покарання в місцях несвободи, закріплено в зазначених спеціалізованих документах, базуються на загальних правах і свободах людини і в найбільш узагальненому вигляді, на думку міжнародних експертів із зазначених проблем, містять у собі: право на життя й особисту недоторканність; право на свободу від катування та іншого жорстокого поводження; право на здоров'я; право на повагу людської гідності; право на належні правові процедури; право на свободу від будь-якої дискримінації; право на свободу від рабства; право на свободу совісті і думки; право на свободу віросповідання; право на недоторканність сімейного життя; право на саморозвиток [3, с. 16].

Останні дослідження правового статусу засуджених, які відбувають покарання в місцях несвободи, показують, що важлива роль у цьому процесі відведена такому засобу виправлення і ресоціалізації, як режим. Режим необхідно організувати так, щоб, по змозі, не руйнувати соціально корисні зв'язки засуджених із зовнішнім світом. Із цією метою засудженим через регулярні проміжки часу і під належним наглядом необхідно дозволяти спілкування із сім'ями чи друзями, які мають незаплямовану репутацію.

Звуження обсягу прав і свобод, на думку вітчизняного правника П. Рабіновича, – це зменшення сфери суспільних відносин, у межах якої може відбуватися здійснення людиною прав і свобод (тобто зменшення кола суб'єктів, території, часу використання прав і свобод) [4, с. 23]. Тому важливо по прибутті засуджених до виправної колонії для відбування покарання ознайомити їх із правами і обов'язками, передбаченими ст. 8 Кримінально-виконавчого кодексу (далі – КВК) України, дотримання яких створює умови швидкої адаптації в місцях несвободи.

Наведемо приклад стосовно прав засуджених. Якщо ми хочемо, щоб засуджені на початковій стадії перебування у виправній колонії відчували себе не самотніми, їм варто дозволяти читати газети і журнали, в'язничні видання, слухати радіо, бути присутніми на лекціях чи використовувати інші засоби, що дозволяються адміністрацією. У випадку смерті, важкого захворювання, поранення засудженого чи переведення його в установу для психічно хворих, про це відразу повідомляється його дружина, близькі родичі або будь-яка особа, на яку вкаже засуджений.

Згідно з ч. 1 ст. 110 КВК України, засуджені мають право на побачення: короткострокові тривалістю до чотирьох годин і тривалі – до трьох діб. Короткострокові побачення надаються з родичами або іншими особами у присутності представника колонії. Тривалі побачення надаються з правом спільного проживання і тільки з близькими родичами (подружжя, батьки, діти, всиновлювачі, всиновлені, рідні брати й сестри, дід, баба, онуки). Тривалі побачення можуть надаватися і подружжю, яке проживало однією сім'єю, але не перебувало у шлюбі, за умови, що в них є спільні неповнолітні діти. Оплата послуг за користування кімнатами короткострокових і тривалих побачень здійснюється засудженими або їх родичами чи іншими особами за рахунок власних коштів [5]. Реалізація такого права дозволяє засудженому підтримувати родинні зв'язки, не відчувати себе самотнім.

Отож імплементація міжнародних стандартів з прав і свобод засуджених до позбавлення волі проходить крізь призму режиму відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк, оскільки саме режим у місцях позбавлення волі, як зауважує вітчизняний учений-пенітенціарист І. Богатирьов, повинен звести до мінімуму різницю між умовами життя в колонії і на свободі, що повинно сприяти підвищенню відповідальності засуджених за свою поведінку і усвідомленню людської гідності [6, с. 83].

У поводженні із засудженими необхідно акцентувати не на виключення їх із

суспільства, а на те, що вони продовжують залишатися його членами. Необхідно вживати заходів для того, щоб засуджені могли зберегти максимум сумісних із законом і умовами вироку прав у сфері їх громадянських інтересів, соціального забезпечення та соціальних пільг.

Частиною 1 ст. 102 КВК України наведено дефінітивне визначення режиму відбування покарання – це встановлений законом та іншими нормативно-правовими актами порядок виконання і відбування покарання, який забезпечує ізоляцію засуджених; постійний нагляд за ними; виконання покладених на них обов'язків; реалізацію їхніх прав і свобод; особисту безпеку засуджених і персоналу; роздільне тримання різних категорій засуджених; різні умови тримання засуджених залежно від виду колонії; зміну умов тримання засуджених. Зазначимо, що ст. 102 КВК України також враховує положення міжнародних пенітенціарних стандартів. Згідно з ч. 2 ст. 102 КВК України, режим у колоніях має зводити до мінімуму різницю між життям в колонії і на волі, що повинно сприяти підвищенню відповідальності засуджених за свою поведінку і усвідомленню людської гідності [5].

Відправною точкою для характеристики режиму відбування покарання є п. 3 ст. 10 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, згідно з яким пенітенціарною системою передбачений режим для ув'язнених, головною метою якого є їх виправлення і соціальне перевиховання [7]. Тож виражені в режимі правообмеження суттєво впливають на зміст прав і свобод засуджених, і тому повинні стати предметом дослідження цих положень на предмет їх відповідності міжнародним стандартам.

У літературі режим відбування покарання розглядається як у широкому, так і у вузькому розуміннях. У широкому розумінні режим відбування покарання охоплює всю сукупність матеріальних і процесуальних норм, що регламентують діяльність адміністрації пенітенціарних установ, на які покладено законом функції виконання покарання, забезпечують його реалізацію, а також сукупність умов і правил відбування кримінального покарання засудженим [8, с. 82].

У вузькому розумінні режим відбування покарання містить не тільки правообмеження, що виражають кару, а й правила проживання, які не мають карального змісту, спрямовані на створення елементарних умов спільного проживання і не містять у собі яких-небудь правообмежень.

Щодо практичної реалізації першої групи питань необхідно наголосити, що КВК України передбачає право засуджених на листування, телефонні розмови та побачення як з родичами, так і з іншими особами, у виняткових випадках засудженим може бути дана змога виїзду за межі місця позбавлення волі. Засудженим дозволяється одержувати і відправляти листи і телеграми без обмеження їх кількості [5].

Що цікаво, при цьому законодавством не передбачено обмежень для одержання і відправлення листів та телеграм для засуджених, які тримаються в дисциплінарних ізоляторах, а також у приміщеннях камерного типу. Засуджені можуть одержувати будь-які грошові перекази на свою адресу, а також відправляти грошові перекази близьким родичам, у виняткових обставинах – іншим особам.

Під час реалізації другої групи питань щодо режиму відбування покарань, передбачених МСП та ЄПП, необхідно акцентувати, що українське національне законодавство встановлює право засуджених отримувати інформацію про новини і події, які відбуваються в країні і світі, шляхом перегляду телепередач, прослуховування радіопередач, одержання і придбання ними літератури, а також право передплачувати газети і журнали. З метою ознайомлення засуджених з найбільш важливими подіями для них читаються лекції та проводяться інформаційні години найбільш підготовленими представниками адміністрації тощо.

Засуджені також можуть одержувати інформацію про новини шляхом придбання через книготоргову мережу літератури. Засудженим також надається право одержувати літературу в посилках (бандеролях), які направляються книготорговою мережею. Крім того, засуджені мають право передплачувати газети і журнали за рахунок коштів, що є на їх особистих рахунках. При цьому передплата не обмежується газетами і журналами, що видаються в Україні.

Відповідно до МСП та ЄПП, у кожній кримінально-виконавчій установі є бібліотека, яка комплектується з розрахунку 5 книг на одного засудженого, а також газетами місцевих і центральних видань. На практиці в кожній установі книжковий фонд налічує 10–15 тисяч видань, тобто на кожного засудженого припадає 20–30 книг.

Бібліотечний фонд становить не тільки художня, але й навчальна, науково-популярна, соціально-політична, юридична та інша література, якою може користуватись будь-який засуджений.

Одним із напрямів реформування кримінально-виконавчої системи України, який суттєво повинен вплинути на забезпечення прав і свобод засуджених, є подальше вдосконалення системи професійно-технічної та загальної середньої освіти для навчання засуджених з урахуванням не тільки інтересів власного виробництва, а й потреб ринку праці після звільнення. Це дуже важливо, оскільки реінтеграція засудженого після звільнення в суспільство вимагає від нього певної адаптації до інших умов життя. За даними спеціальних наукових досліджень, звільнені з місць несвободи засуджені, які мали професію, набагато активніше адаптувалися до умов життя на волі, ніж ті, які не мали професії.

Тому, на нашу думку, Департамент з питань виконання кримінальних покарань повинен постійно працювати над цим питанням і одночасно проводити роботу щодо вивчення питання про надання засудженим можливості здобуття вищої освіти з використанням дистанційної форми навчання. Для оптимального виконання завдання режиму на перше місце у кримінально-виконавчій системі повинні бути поставлені вимоги гуманізації взаємовідносин між засудженими і персоналом місць несвободи. Звісно, що для досягнення гуманізації таких взаємовідносин щонайменше необхідна відповідна підготовка та підбір персоналу цих установ.

Ми підтримуємо пропозицію вітчизняних дослідників Г. Забарного, А. Галяя про необхідність на нормативному рівні затвердити Концепцію підготовки персоналу пенітенціарних установ, запровадити спеціальність «Пенітенціарна діяльність» для таких професій, як керівництво пенітенціарною установою, вихователь, фахівець безпеки, пенітенціарний психолог. Інші категорії, в основному обслуговуючі, повинні залежно від рівня спілкування із засудженими та виконання специфічних пенітенціарних завдань, проходити курси або співбесіди пенітенціарного характеру [9, с. 27].

Координатори програми «Міжнародна програма тренінгів», яка була заснована для підготовки та підвищення кваліфікації в'язничного персоналу, згідно з міжнародними стандартами поведінки із в'язнями зазначають, що «у той час, як правова реформа необхідна багатьом країнам, досвід, отриманий нами у ході програми, показує, що найбільш значимими переломами для в'язничної реформи є труднощі, яких зазнають ті, хто працює у в'язничній системі, при застосуванні відповідних правил та ефективного використанні наявних ресурсів, тобто недостатність знань та вмінь» [10].

Варто також наголосити, що працівники системи повинні обов'язково проходити неформальне тестування на психологічну сумісність із завданнями, що висуваються перед працівниками установ виконання покарань. Саме ці якості вказані у МСП [11, с. 61–74].

Головним критерієм розширення прав засуджених та наближення умов відбування покарань до міжнародних стандартів повинен стати критерій їх поведінки в місцях несвободи та прагнення стати на шлях виправлення і законслухняними громадянами. Вбачається, що прогресивна поетапна зміна умов утримання засуджених повинна сприяти цьому. Для осіб, які прагнуть до виправлення, необхідно передбачити систему правових стимулів, пільг і заохочень, максимально наближуючи умови їх утримання до міжнародних стандартів з прав засуджених та практики застосування покарання в найбільш розвинених країнах світу.

Такий підхід, на нашу думку, цілком відповідає вимогам прав засуджених і повинен забезпечити реалізацію принципів гуманізму та соціальної справедливості під час відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк.

Висновки. Отже, підсумовуючи імплементацію міжнародних стандартів з прав і свобод засуджених до позбавлення волі, можемо констатувати, що прийняття режиму як відносно самостійного засобу виправного впливу на засуджених видається дещо спрощеним, оскільки режим створює всі складники системи виконання та відбування покарання і суттєво впливає на стан прав і свобод засуджених у місцях несвободи.

Список використаних джерел

1. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций в отношении обращения с заключенными (Правила Нельсона Манделы): резолюция Генеральной Ассамблеи 70/175 от 17.12.2015. URL: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Nelson_Mandela_Rules-R-ebook.pdf.
2. Європейські пенітенціарні правила: рекомендація № R (2006) 2 Комітету міністрів

держав-учасниць : прийнято Комітетом міністрів 11.01.2006 на 952-й зустрічі заступників міністрів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_032#Text.

3. Як змусити стандарти працювати. Практичний посібник з ефективного застосування міжнародних тюремних правил. Донецьк, 2001. 212 с.

4. Рабінович П. М. Права людини і громадянина у Конституції України. Харків : Право, 1997. 64 с.

5. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3–4. Ст. 154.

6. Богатирьов І. Г., Лісцов О. В. Кримінально-виконавче право України : підручник. 2-е вид. Київ : ВД «Дакор», 2014. 376 с.

7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : прийнято 16.12.1966 р. Генеральною Асамблеєю ООН, ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19.10.1973. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

8. Богатирьов І. Г., Щербина О. В. Режим у виправних колоніях Державної пенітенціарної служби України (теорія і практика) : монографія. Київ : Дакор, 2015. 164 с.

9. Забарний Г. Г., Галай А. О. Правові засади системи підготовки персоналу пенітенціарних установ. *Проблеми пенітенціарної теорії і практики*. 2003. № 8. С. 23–27.

10. Вол Х., Госн Р. Програма підготовки кадрів для проведення тюремної реформи и улучшения условий содержания в тюрьмах. URL: <http://www.pri.ge/russian/training.htm#extrim>.

11. Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. Київ : Сфера, 2002. 293 с.

Надійшла до редакції 08.09.2023

References

1. Minimalnyye standartnyye pravila Organizatsyy Obyedinyonnykh Natsyy v otnoshenii obrashcheniya s zaklyuchyonnyimi (Pravila Nelsona Mandely): rezolyutsyya Generalnoy Assamblei 70/175 ot 17.12.2015. URL: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Nelson_Mandela_Rules-R-ebook.pdf. [in russ.].

2. Yevropeiski penitentsiarni pravyla: rekomendatsiia № R (2006) 2 Komitetu ministriv derzhav-uchasnyts [European Penitentiary Rules: Recommendation No. R (2006) 2 of the Committee of Ministers of the Participating States] : pryiniato Komitetom ministriv 11.01.2006 na 952-y zustrichi zastupnykiv ministriv. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_032#Text. [in Ukr.].

3. Yak zmusyty standarty pratsiuvaty. Praktychnyi posibnyk z efektyvnoho zastosuvannia mizhnarodnykh tiuremnykh pravyl [How to make standards work. A practical guide to the effective application of international prison rules]. Donetsk, 2001. 212 p. [in Ukr.].

4. Rabinovych, P. M. (1997) Prava liudyny i hromadianyna u Konstytutsii Ukrainy [Human and citizen rights in the Constitution of Ukraine]. Kharkiv : Pravo, 64 p. [in Ukr.].

5. Kryminalno-vykonavchyi kodeks Ukrainy [Criminal-Executive Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 11.07.2003 r. № 1129-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2004. № 3–4. Art. 154. [in Ukr.].

6. Bohatyrov, I. H., Lisitskov, O. V. (2014) Kryminalno-vykonavche pravo Ukrainy [Criminal law of Ukraine] : pidruchnyk. 2-e vyd. Kyiv : VD «Dakor», 376 p. [in Ukr.].

7. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava [International Covenant on Civil and Political Rights] : pryiniato 16.12.1966 r. Heneralnoiu Asambleieiu OON, ratyfikovano Ukazom Prezydii Verkhovnoi Rady Ukrainskoi RSR № 2148-VIII vid 19.10.1973. URL : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_043. [in Ukr.].

8. Bohatyrov, I. H., Shcherbyna, O. V. (2015) Rezhym u vypravnykh koloniiakh Derzhavnoi penitentsiarnoi sluzhby Ukrainy (teoriia i praktyka) [The regime in correctional colonies of the State Penitentiary Service of Ukraine (theory and practice)] : monohrafiia. Kyiv : Dakor, 164 p. [in Ukr.].

9. Zabarnyi, H. H., Halai, A. O. (2003) Pravovi zasady systemy pidhotovky personalu penitentsiarnykh ustanov [Legal principles of the system of training of personnel of penitentiary institutions]. *Problemy penitentsiarnoi teorii i praktyky*. № 8, pp. 23–27. [in Ukr.].

10. Vol, Kh., Hosn, R. Programma podgotovki kadrov dlya provedeniya tyuremnoy reformy i uluchsheniya usloviy sodержaniya v tyurmakh. URL: <http://www.pri.ge/russian/training.htm#extrim>. [in russ.].

11. Prava lyudyny i profesiini standarty dlia pratsivnykiv penitentsiarnoi systemy v dokumentakh mizhnarodnykh orhanizatsii [Human rights and professional standards for penitentiary system workers in documents of international organizations]. Kyiv : Sfera, 2002. 293 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Dmytro Kolodchyn. Implementation of certain international standards on the rights and freedoms of persons sentenced to imprisonment through the prism of the regime. The article is dedicated to the implementation of international standards on the rights and freedoms of persons sentenced to imprisonment through the prism of the regime of serving a punishment in the form of deprivation of liberty for a fixed term. The concept of regime is revealed and its role in ensuring the rights and freedoms of convicts is shown. Practical measures to protect the legal status of convicts while serving their sentences

have been identified.

Summarizing the implementation of international standards on the rights and freedoms of those sentenced to imprisonment, we can state that the perception of the regime as a relatively independent means of corrective influence on the convicts seems somewhat simplified, since the regime creates all the components of the system of execution and serving of punishment and significantly affects the state of rights and freedoms convicts in places of imprisonment.

The main criterion for expanding the rights of convicts and bringing the conditions of serving sentences closer to international standards should be the criterion of their behaviour in places of deprivation of liberty and the desire to become reformed and law-abiding citizens. It is believed that a progressive step-by-step change in the conditions of detention of convicts should contribute to this. For persons seeking correction, it is necessary to provide a system of legal incentives, benefits and incentives, bringing the conditions of their detention as close as possible to international standards on the rights of convicts and the practice of applying punishment in the most developed countries of the world.

This approach, in our opinion, fully meets the requirements of the rights of convicts and should ensure the implementation of the principles of humanism and social justice when serving a sentence of imprisonment for a certain period.

Keywords: *implementation, international standards, rights and freedoms, convict, punishment, regime.*

UDC 343.37

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-221-224

Monika PORWISZ[©]

PhD in Law, Assistant Professor
(Police Academy in Szczytno, Poland)

COMBATING ECONOMIC CRIME IN POLAND – CRIMINOLOGICAL AND EMPIRICAL PERSPECTIVE

Моніка Порвіш. ПРОТИДІЯ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В ПОЛЬЩІ – КРИМІНОЛОГІЧНА ТА ЕМПІРИЧНА ПЕРСПЕКТИВА. Предметом статті є концепція та результати дослідження «Оптимізація доказової, криміналістичної та оперативної діяльності у справах про економічні злочини з позиції правоохоронних органів». Емпіричні дослідження проводились за напрямками: вивчення масштабів економічної злочинності, динаміка злочинності. Метою дослідження було визначення рішень, які дозволять ефективно протидіяти економічній злочинності.

Автором проаналізовано низку сформованих у різні історичні періоди наукових підходів до визначення поняття економічної злочинності. Різноманітність визначень зумовлена з тим, що злочини проти економіки залишаються предметом інтересу для різних наукових спільнот, включаючи право, кримінологію, криміналістику, економіку та навіть соціологію.

Зокрема, у дослідженні наголошується на необхідності достовірного отримання повідомлення про злочин для визначення потерпілих та розміру шкоди, а також перевірки інформації, отриманої у відповідних суб'єктів. Це також підкреслює необхідність отримання інформації про активи підозрюваних. Крім того, з точки зору ефективності обвинувачення необхідно доводити достовірність походження доказів.

Важливим аспектом у сфері протидії економічній злочинності у дослідженні визнано вдосконалення взаємодії поліції з прокуратурою, судами та іншими установами, створеними для боротьби з економічною злочинністю. Обмін інформацією, а також суттєва підтримка спеціалізованих структур є, безперечно, важливим аспектом протидії економічній злочинності.

Співпраця установ, створених для боротьби зі злочинністю, дозволить розробити рішення для допомоги правоохоронцям, які працюють у сфері державної безпеки, у здійсненні їхніх розслідувань. Серед постулатів *de lege ferenda* слід запропонувати підтримку процесу їх навчання, а також можливість доступу до централізованих знань та алгоритмів провадження.

Ключові слова: *економічна злочинність, розслідування, посадова особа, кримінально-процесуальне дослідження.*

© M. Porwizs, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9936-6605>

m.porwizs@wspol.edu.pl, tel. 516-868-901